

Halil İnalçık, Prof.Dr.

Türk tarihçiliğinin seçkin isimlerinden olan İnalçık 1916 yılında İstanbul'da doğdu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nden mezun oldu (1940). Aynı fakültenin Yakınçağ Tarihi Bölümü'ne asistan olarak girdi ve iki yıl içinde "Tanzimat ve Bulgar Meselesi" başlıklı teziyle doktorasını tamamladı. Bu fakültenin yanı sıra Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde (1942-1972) ve Chicago Üniversitesi'nde (1972-1986) tarih dersleri verdi. Amerikan Akademisi (1986) ve Britanya Akademisi'ne (1993) üye seçildi. Aralarında T.C. Dışişleri Bakanlığı Yüksek Hizmet Madalyası ve Kültür Bakanlığı Sanat ve Kültür Büyük Ödülü de bulunmak üzere pek çok ödül aldı. 1993-2016 yılları arasında Bilkent Üniversitesi'nde görev yapan İnalçık, 25 Temmuz 2016'da vefat etti.

Başlıca eserleri: *Fatih Devri Üzerinde Tetkikler ve Vesikalar* (Ankara 1954), *Hicri 835 Tarihli Süret-i Defter-i Sancak-i Arvanid* (Ankara 1954), *The Ottoman Empire: The Classical Age 1300-1600* (Londra 1973), *The Ottoman Empire: Conquest, Organization, and Economy* (Londra 1978), *The Middle East and the Balkans under the Ottoman Empire* (Bloomington 1993), *Osmanlı İdare ve Ekonomi Tarihi* (İstanbul 2011).

Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları

Yayın No. 641
İSAM Yayınları 70
Temel Kültür Dizisi 17

© Her hakkı mahfuzdur.

KURULUŞ DÖNEMİ OSMANLI SULTANLARI

Halil İnalçık

TDV İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM)
tarafından yayına hazırlanmıştır.
İcadiye-Bağlarbaşı Cad. 38 Üsküdar/İstanbul
Tel. 0216. 474 08 50
www.isam.org.tr yayin@isam.org.tr

Bu kitap
Türkiye Diyanet Vakfı Mütevelli Heyeti'nin
28.12.2004 gün ve 1163 sayılı kararıyla basılmıştır.

Birinci Basım: Mart 2010
On Birinci Basım: Haziran 2022
ISBN 978-975-389-899-7

YAYIN MATBAACILIK TİC. İŞLETMESİ

Basım, Yayın ve Dağıtım

TDV Yayın Matbaacılık ve Tic. İşl.
Ostim OSB Mahallesi, 1256 Cadde, No: 11
Yenimahalle/Ankara
Tel. 0312. 354 91 31 (pbx) Faks. 0312. 354 91 32
bilgi@tdv.com.tr
Sertifika No. 48058

İnalçık, Halil

Kuruluş dönemi Osmanlı sultanları/Halil İnalçık. – 11. bs. – İstanbul ; Ankara : İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM) ; Türkiye Diyanet Vakfı, 2022.
291 s. ; hrt. ; 19,5 cm. – (Yayın No. ; 641. İSAM Yayınları ; 70. Temel Kültür Dizisi ; 17)

Dizin ve kaynakça var.
ISBN 978-975-389-899-7

İçindekiler

Kısaltmalar · 7

Önsöz · 9

OSMAN I · 13

ORHAN · 49

MURAD I · 91

BAYEZİD I · 127

MEHMED I · 137

MURAD II · 151

MEHMED II · 181

Kronoloji · 227

Dipnotlar · 235

Kaynaklar Hakkında · 241

Bibliyografya · 245

Dizin · 267

Önsöz

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi'ndeki (DİA), ilk dönem (1302-1481) Osmanlı sultanlarına ait maddelerimi bir araya getirip bir kitapçık halinde yayımlama fikrini, İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM) Başkanı M. Âkif Aydın uygun buldu, böylece bu kitap ortaya çıktı. Bu araştırmalar, Doğu ve Batı kaynakları karşılaştırılmak ve alan araştırmaları yapmak suretiyle yeni bir sentez olmak iddiasındadır.

Osman, Orhan ve I. Murad'a ait makaleler, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* için yazılmıştır; ötekiler evvelce *Encyclopaedia of Islam*'da ve Millî Eğitim Bakanlığı'nın *İslâm Ansiklopedisi*'nde (İA) çıkmıştır. Türkçe'ye çevirileri kontrole gerek görmedim. Her sultana ait bibliyografya ve dipnotlar bu kitabın sonuna konmuştur.

TDV İslâm Ansiklopedisi'ne basılmak üzere gönderdiğim ilk metinlere, tabii, ansiklopedinin redaksiyon heyetince, genel yayın kurallarına göre son şekli verilmiş bulunmaktadır. Bu kitap için bana gönderilen metinleri dikkatle okudum, düzeltmeler yaptım, fasıl başlıkları koydum.

Osman, Orhan ve I. Murad maddeleri, son yıllarda yapmış olduğum araştırmaların bir sonucudur. Bu

yazılarda Osmanlı arşiv belgeleri kullanılmış, kroniklerin eleştirel değerlendirilmesi yapılmış, Türkiye’de ve Batı’da yayımlanmış incelemeler gözden geçirilmiştir. Bu incelemeler arasında I. Dünya Savaşı akabinde Alman ve Avusturya filoloji mektebinin ciddi kaynak araştırmalarını göz önünde tutanlar olduğu gibi, kaynakları eleştirel biçimde ele almayan ve hepsini “karanlık kuyu” (black hole) sayıp bir tarafa bırakanlar vardır (*El’de* I. cildin “Osman” maddesine bakınız). Bazıları da, yıllar öncesi yapılan eleştiri ve düzeltmeleri göz ardı edip “Gibbons tezine” bağlı kalmıştır.

Osmanlı kroniklerini kullanmaya kalkanların, her şeyden önce ciddi filolojik hazırlığı olmalıdır. Burada yayımladığımız makalelerde, erken Osmanlı tarihine ilişkin kaynakların, özellikle toponimik-topografik alan araştırmalarıyla kontrolü ve değerlendirilmesi izlenmiştir. Kezâ, Osman’ın ilk beylik merkezi Karacahisar’ı ziyaretle arkeolojik incelemeleri başlattık. İlk Osmanlı dönemine ait arşiv kaynakları, özellikle zâviye vakıfları ve vakfiyelerdir. Bu kaynaklarda ilk Osmanlı beylerine ait birçok belge bulmaktayız.

Öte yandan, ilk Osmanlı dönemi üzerinde önemli kaynaklar, kuşkusuz Bizans kronikleridir. Bu alanda E. Zachariadou’nun çığır açan yayımlarını anmalıyız. Bizans kroniklerinin son zamanlarda Fransa ve Almanya’da filologlar tarafından yapılan güvenilir çevirilerini kullanmak Osmanistler için mümkün olmaktadır. Osman ve beyliği üzerinde, kuşkusuz en önemli kaynak çağdaşı G. Pachymeres’in kroniğidir, Laurent-Failler çeviri ve notları sayesinde bu kaynaktan yararlanmak imkânını bulduk. Orhan dönemi için Kantakuzenos ve Gregoras ile İtalyan belge yayınları

Osmanlı kronik kayıtlarını kontrol etmek ve zenginleştirmek için esas oldu.

I. Murad, I. Bayezid ve I. Mehmed dönemleri üzerinde, şimdiye kadar bilinmeyen çağdaş bir kronik, Ahmedî'nin iki orijinal metninin, Neşrî tarafından aynen aktarılmış olduğunu tesbit ettik. Böylece, XV. yüzyıl ikinci yarısına ait Âşıkpaşazâde kroniğinden önce yüzyılın başlarına ait ayrıntılı bir anlatım elimizdedir. Bu iki metin, Ahmedî'nin *İskendernâme*'ye eklediği *Dastân*'dan çok daha etraflı bir kaynak olarak önümüzdedir (bu iki metni yayıma hazırlamaktayız).

Türkiye Diyanet Vakfı, *İslâm Ansiklopedisi*'ndeki araştırmalarımı toplu biçimde bu kitapta sunmuş olmakla okuyucuya kolaylık sağlamış ve yazarına mutluluk bağışlamıştır. Başkan M. Âkif Aydın'a ve İslâm Ansiklopedisi Redaksiyon Heyeti'ne yürekten teşekkürler.

Halil İnalıcık